

Lectio praecursoria

Talousrikokset: uhka vai mahdollisuus? Empiirisiä oikeustutkimuksia talousrikoksista

LAURA PAASONEN

Laura Paasonen väitöskirja ”Talousrikokset: uhka vai mahdollisuus? - empiirisiä oikeustutkimuksia talousrikoksista” tarkastettiin Itä-Suomen yliopiston yhteiskunta- ja kauppatieteiden tiedekunnassa 15.12.2023. Vastaväittäjänä toimi työelämäprofessori Kai Kotiranta Lapin yliopistosta ja kustoksena professori Mikko Aaltonen Itä-Suomen yliopistosta. Väitöskirjan yhteenvedo on luettavissa verkko-osoitteessa: <https://erepo.uef.fi/handle/123456789/30918>.

Väitöskirjatutkimuksessa tutkittiin talousrikoksia. Talousrikokset eivät ole yleensä niin paljon julki-sen huomion kohteena kuin muut rikokset, vaikka niistä jonkin verran uutisoidaankin. Talousrikoksia ei myöskään yleensä mielletä kovin ”pahoiksi” rikoksiksi, koska ne eivät suoraan vaaranna kenenkään henkeä tai terveyttä. Voin myös itse myöntää, että näin ajattelen minäkin. Talousrikollisuus on kuitenkin koko yhteiskunnan kannalta merkittävä rikollisuuden muoto, joka vaikuttaa taloudellisen puolensa kautta merkittävästi koko yhteiskuntaan, myös meihin veronmaksajiin.

Rikollisuus muuttaa jatkuvasti muotoaan yhteiskunnassa tapahtuvien muutosten myötä. Muutoksiin on vaikuttanut erityisesti teknologian kehitys, koska se on mahdollistanut esimerkiksi talousrikollisuudessa erilaiset rikosten tekotavat ja yhdistänyt rikosten tekijät ympäri maailmaa. Talousrikoksista koituukin tänä päivänä huomattavia vahinkoja muun muassa yhteiskunnalle ja yrityksille. Esimerkiksi vuonna 2021 poliisi kirjasi pakkokeinoin haltuun saatua rikoshyötyä yhteensä noin 40 miljoonaa euroa, ja poliisin tutkimissa talousrikosasioissa arvioidut rikosvahingot olivat kyseisenä vuonna yhteensä noin 163 miljoonaa euroa (Vero, 2022). Kyse on hyvin merkittävästä rikollisuuden muodosta. Talousrikosten torjuntaan tehdyistä panostuksista huolimatta suuri osa rikoksista jää kuitenkin piiloon.

HANKALA ILMIÖ JA VAIKEA TARTUNTAPINTA

Talousrikollisuus on niin torjunnan kuin tutkimuksenkin kannalta hankala ilmiö, eikä siinä ole kunnollista tartuntapintaa, koska se pitää sisällään suuren määrän täysin erilaisia rikoksia. Lisäksi määritelmät vaihtelevat. Toisin sanoen, torjuttava ja tutkittava ”alue” on erittäin laaja. Se, miten talousrikollisuus määritellään, vaikuttaa siihen, miten sitä muun muassa mitataan, selitetään, ehkäistään, säännellään ja

rangaistaan (Levi & Lord, 2017, s. 4).

Nykyään talousrikollisuudesta käytetään kansainvälisesti usein englanninkielistä termiä ”white collar crime” suomennettuna ”valkokaulusrikollisuus”, jota amerikkalainen sosiologi Edwin Hardin Sutherland käytti jo 1940-luvulla. Kyseisellä termillä hän tarkoitti sellaisia perinteisten väkivalta- tai varkausrikosten ulkopuolisia rikoksia, joiden tekijät olivat monesti arvostetussa asemassa ja liittyivät yritystoimintaan. (Sutherland, 1940.)

Muita termejä ovat esimerkiksi ”financial crime”, ”economic crime” ja ”business crime”.

Suomessa talousrikoksella tarkoitetaan viranomaisten ylläpitämän Harmaa talous & talousrikollisuus -verkkosivuston (Vero, 2022) mukaan kirjanpitovelvollisen yrityksen, julkishallinnon tai muun yhteisön toiminnassa tapahtuvaa oikeudettomaan, välittömään tai välilliseen taloudelliseen hyötyyn tähtäävää rangaistavaa tekoa. Talousrikos voi olla kuitenkin myös henkilökohtaiseen hyötyyn tähtäävä rangaistava teko, jolla on kytkentä liike-toimintaan.

Tämä määritelmä vastaa sisäministeriön määritelmää talousrikoksesta kuten myös poliisin talousrikoskoodilla merkitsemien tapausten määritelmää. Väitöskirjatutkimuksessa on käytetty kyseistä talousrikoksen määritelmää. Tämä rajaus on tehty, jotta saadaan tietoa talousrikoksista sen määritelmän mukaan, jonka perusteella viranomaiset tällä hetkellä toimivat. Lisäksi valinta on tehty käytännöllisistä, tilastointiin perustuvista syistä.

Talousrikollisuuden vaikeaa tartuntapintaa ja hajanaisuutta lisää se, että talousrikoksiksi katsottavia rikoksia voivat olla esimerkiksi veropetokset, identiteettivarkaudet, arvopaperimarkkinarikokset, ympäristörikokset ja työturvallisuusrikokset, vain muutamia mainitakseni. Skaala on siis laaja, ja mainitut rikokset ovat vain osa suurta kokonaisuutta. Talousrikoksiksi katsottavat rikokset ovat siten myös hajallaan pitkin rikoslakia.

Talousrikoksiin alettiin kiinnittää laajemmin huomiota 1980-luvulla, kun havahduttiin vuodelta 1889 peräisin olevan rikoslain vanhentuneisuuteen. Monista talousrikoksista oli kyllä jo ennestään sääntelyä olemassa, mutta rikoslain kokonaisuudistus, jonka ensimmäisen vaiheen säännökset tulivat voimaan vuoden 1991 alussa, kokosi sääntelyn yhteen ja uudisti sitä. Talousrikossäännösten tärkeyden huomaamista osoittaa juuri esimerkiksi se, että monia talousrikossäännöksiä uudistet-

tiin heti kokonaisuudistuksen ensimmäisessä vaiheessa. Talousrikosten sääntelyyn vaikuttaneiden isojen muutosten lisäksi talousrikossääntelyyn on vuosien varrella tehty isompia ja pienempiä muutoksia.

Talousrikossäännösten laatimisessa on omat haasteensa juuri esimerkiksi talousrikoksen määritelmän moninaisuuden ja tekojen moninaisuuden vuoksi. Talousrikokset tehdään usein myös pidemmän ajan kuluessa, ja ne sisältävät monesti useampia oikeustoimia. Kun kyseessä on pidemmän ajan toiminta, erilaisten syy- ja seuraussuhteiden havainnointi käy vaikeammaksi (Hakamies, 2013, s. 288).

Suomessa puhutaan myös usein talousrikollisuutta sivuavasta harmaasta taloudesta, jonka määritelmä on myös hyvin moninainen. Sillä tarkoitetaan kuitenkin yleensä toimintaa, josta aiheutuvia lakisääteisiä velvoitteita laiminlyödään esimerkiksi verojen suorittamisen välttämiseksi tai perusteettoman palautuksen saamiseksi; monesti harmaaksi taloudeksi katsottavat teot ovat myös talousrikoksia (Vero 2022).

TUTKIMUKSELLE TARVETTA

Jatkuva toimintaympäristön muutos vaikeuttaa talousrikoksen määrittämistä. Talousrikoksen piirteitä voidaan nähdä itse asiassa hyvin monissa rikoksissa. Voidaan jopa ajatella, että koska tietyssä rikoksessa tavoitellaan taloudellista hyötyä, se voidaan myös luokitella talousrikokseksi. Varmasti juuri tämän laajan ja muuttuvan määrittelyn takia esimerkiksi tutkijoidenkin on haastavaa tehdä aiheesta tutkimusta.

Tutkittu tieto mahdollistaa realistisen tilanekuvan saamisen talousrikollisuuden piirteistä, jotta talousrikoksia voidaan torjua tehokkaammin ja tehdä niiden tekemisestä mahdollisimman kannattamatonta. Talousrikoksiin liittyvä kotimainen oikeustieteellinen tutkimus on kuitenkin kaiken kaikkiaan melko vähäistä ja ajallisesti vanhaa. Ajallista rajalli-

suutta selittää todennäköisesti se, että monet talousrikokset ovat perinteisempiä rikoksia, jolloin lainsäädäntöön ei ole välttämättä viime aikoina tehty kovinkaan monia uudistuksia. Talousrikoksiin liittyvän tutkimuksen vähäisyyttä saattaa selittää talousrikosten ja -rikollisuuden käsitteiden määrittelymisen vaikeus ja laajuus. Kokonaisuuteen tai sen osaan voi olla vaikea tarttua kiinni.

Kansainvälistä tutkimusta on puolestaan tehty runsaasti. Tutkimuksissa on tuotu esille, että koska määritelmä on niin moninainen, se voi tarkoittaa eri asioita eri tahoille, tieteenaloille, lainvalvontaviranomaisille, lainsäätäjille ja poliitikoille (Cliff & Wall-Parker, 2017).

TUTKIMUKSEN TAVOITTEESTA JA MENETELMISTÄ

Väitöskirjatutkimuksen ensimmäisenä tavoitteena oli paikata talousrikoksiin liittyvää tietovajetta analysoimalla empiirisesti talousrikosten trendejä, rangaistuksia ja rikosprosessia sekä luoda kattava kokonaiskuva rikosprosessiin päätyvistä talousrikoksista Suomessa. Toisena tavoitteena oli puolestaan tuottaa uutta empiirisesti tutkittua tietoa talousrikoksista talousrikostorjunnan kehittämiseksi.

Vaikka lainsäädännön kehittämällä pystytään osaltaan vaikuttamaan talousrikollisuuteen, tulee tämän lisäksi huomioida muita talousrikollisuuden yleisyyteen vaikuttavia tekijöitä, kuten miten kannattavana talousrikosten tekeminen mahdollisen rikosentekijän näkökulmasta nähdään. Tähän vaikuttavat esimerkiksi tuomioistuinten määräämät rangaistukset ja tapausten käsittelyajat kokonaisuudessaan. Tämän takia perinteinen lainopillinen tutkimus ei pysty yksinään vastaamaan talousrikollisuuden aiheuttamiin haasteisiin, vaan avuksi tarvitaan empiiristä tutkimusta muun muassa rikosten teonpiirteistä ja rikosten tekijöistä.

Lainopillisen tutkimuksen kohteena ovat rikossäännökset ja oikeustapaukset. Rikol-

lisuutta voidaan tutkia myös empiirisesti, jolloin voidaan kysyä esimerkiksi, onko rikollisuus lisääntynyt tai vähentynyt, mitkä tekijät ennustavat tai selittävät yksilön syyllistymistä rikokseen, miksi rikosalttius vaihtelee eri ihmisryhmissä tai vaikuttaako poliisin ja oikeuslaitoksen toiminta rikolliseksi valikoitumiseen. (Tolvanen, 2015, s. 2.)

Väitöskirjatutkimus on kokonaisuudessaan sekä empiirinen että lainopillinen oikeustutkimus. Painopiste on empiirisessä tutkimuksessa, jota lainoppi tukee. Tutkimuksen ytimen muodostaa talousrikosten tilastollinen tutkimus.

Sekä johdantoartikkelin että osatutkimusten rakenne on samankaltainen. Niissä on aluksi systematisoitu ja tulkittu lainopillisesti tutkimuskohteena olevia talousrikoksia. Tämän jälkeen on lainopillisesta tutkimuksesta poiketen, empiirisen tutkimuksen tutkimusmenetelmiä hyödyntäen tutkittu tilastollisesti talousrikoksia. Tämänkaltaisen tutkimus, joka yhdistää lainopillisia ja empiirisiä menetelmiä, on talousrikoksia koskevissa oikeustieteellisissä tutkimuksissa harvinaisempaa.

Molempien menetelmien käyttäminen on tässä väitöskirjatutkimuksessa välttämätöntä. Lainoppia tarvitaan, jotta ylipäättänsä ymmärretään, mistä talousrikoksissa on oikeustieteellisestä näkökulmasta kyse ja millaisen sääntelyn mukaan yhteiskunnassamme toimitaan. Empiiristen menetelmien avulla puolestaan saadaan realistista tietoa siitä, miten lainsäädäntö ja talousrikostorjunta käytännössä toimivat.

Koko väitöskirjatutkimuksen perustana ja innoittajana on toiminut käräjäoikeuksien tuomiot käsittävä aineisto, joka poimittiin vuonna 2019 annetuista ratkaisuksista Oikeusrekisterikeskukselta. Poimintakriteerinä oli, että ratkaisu oli merkitty talousrikoskoodilla. Johdantoartikkelissa ja osatutkimuksissa on käytetty myös julkisesti saatavilla olevia Tilastokeskuksen tilastoja.

Väitöskirjatutkimuksen ensimmäisessä osatutkimuksessa tarkastellaan yrityssalaisuuden rikkomista ja yrityssalaisuuden väärinkäyttöä koskevia tapauksia tuomioistuimissa. Toisessa osatutkimuksessa tarkastellaan veropetoksia ja kirjanpitorikoksia koskevia tapauksia tuomioistuimissa. Kolmannessa osatutkimuksessa tarkastellaan puolestaan petoksia, väärennyksiä ja identiteettivarkauksia koskevia tapauksia tuomioistuimissa, ja neljännessä osatutkimuksessa tarkastellaan velallisen epärehellisyyttä, rahanpesua sekä kavalluksia koskevia tapauksia tuomioistuimissa.

Väitöskirjatutkimuksen johdantoartikkelin rakenne on muodostettu siten, että siinä tarkastellaan aluksi talousrikoksiin liittyvää tutkimusta ja sääntelyä. Seuraavaksi analysoidaan talousrikosten kehitystä vuosina 2010–2019 sekä vuoden 2019 rangaistuksia, rikosprosessin kestoa ja talousrikoksista epäiltyjen taustoja. Tämän jälkeen seuraa neljän osatutkimuksen keskeiset tutkimustulokset, ja lopuksi siinä on tehty kokoavia johtopäätöksiä.

TUTKIMUSTULOKSISTA

Väitöskirjatutkimuksen tutkimustulosten mukaan talousrikosten monimuotoisuus vaikeuttaa niiden mittaamista ja tutkimusta. Talousrikoksia tehdään myös yhteiskunnassa yhä enemmän poliisin tietoon tulleiden tapausten perusteella. Esimerkiksi pelkkiä törkeitä rahanpesurikoksia tai törkeitä velallisen epärehelisyysrikoksia tehtiin eniten juuri vuonna 2019.

Vaikka esimerkiksi yrityssalaisuuden rikkomista ja väärinkäyttöä koskevia tapauksia vaikuttaa poliisin tietoon tulleiden tapausten perusteella tapahtuvan melko vähän, on erittäin todennäköistä, että sekä niitä että muita talousrikoksia tehdään yritysmaailmassa paljon. Esimerkiksi kansainvälisyys, työntekijöiden vaihtuvuus ja erityisesti tiedon siirron sekä tallentamisen helppous teknologian avulla luovat otollisia tilaisuuksia rikosten tekemiseen. Yritykset eivät myöskään välttä-

mättä halua tuoda tapauksia yleiseen tietoon erityisesti maineriskien vuoksi.

Väitöskirjatutkimuksen tutkimustulosten mukaan talousrikostuomioiden määrät ovat kuitenkin maltillisia. Käräjäoikeudessa sekä päärikoksena rangaistukseen tuomittujen että syyksi luettujen rikosten kokonaismäärät ovat pysyneet melko tasaisina vuosina 2010–2019. Päärikoksena rangaistukseen tuomittujen ja syyksi luettujen rikosten määrät ovat olleet monissa talousrikoksissa melko alhaiset suhteessa poliisin tietoon tulleisiin tapausmääriin. Suhteellisesti alhaiset määrät saattavat selittyä esimerkiksi sillä, että valtaosa rikosepäilyistä päättyy joko esitutkintaan tai syyteharkintaan.

Miksi sitten rikoksen törkeitä tekemuotoja, esimerkiksi törkeitä veropetoksia, on tietyissä rikoksissa määrällisesti enemmän kuin perusmuotoisia tekemuotoja poliisin tietoon tulleissa rikoksissa, päärikoksena rangaistukseen tuomituissa tai syyksi luetuissa rikoksissa? Tämä voi selittyä esimerkiksi sillä, että kyseisissä talousrikoksissa rikollinen toiminta on ollut järjestelmällistä (suunniteltua) ja kestänyt jo pidemmän aikaa ennen kuin toiminta tulee ilmi, mikä voidaan katsoa monissa talousrikossäännöksissä edellytetyksi suunnitelmallisuudeksi.

Väitöskirjatutkimuksen tutkimustulosten mukaan rangaistusten ”keveys” saattaa houkuttaa koulutetumpia ja varakkaampia rikosten tekijöitä. Perusmuotoisista talousrikoksista voidaan pääsääntöisesti tuomita sakkoa tai vankeutta enintään kaksi vuotta. Törkeistä tekemuodoista voidaan puolestaan tuomita pääsääntöisesti neljästä kuukaudesta aina neljään vuotta vankeutta.

Tutkimustulosten mukaan talousrikoksista tuomituista rangaistuksista suuri osa on ehdollisia vankeusrangaistuksia. Tätä voi selittää se, että moni rikosentekijä on niin sanotusti ensikertalainen.

Yleensä rangaistus on muutamien kuukausien ehdollinen vankeusrangaistus tai pieni sakko.

Talousrikosten tekijät voivat kuitenkin saada esimerkiksi itselleen tai yritykselleen suurenkin taloudellisen hyödyn melko pienillä toimilla. Kansainvälistymisen ja teknologian kehittymisen myötä myös rikollinen toiminta on helpottunut, vaikka tosin erilaisista toimita voi myös jäädä jälkiä. Kun rangaistukset ovat lieviä suhteessa rikoksesta saatavaan hyötyyn nähden, jo rationaalisen valinnan teorian näkökulmasta voidaan esittää rikoskäyttäytymisen suhteellisen houkuttelevuuden lisääntyvän. Henkilön toimintaan vaikuttaakin hyötyjen ja haittojen punninta.

Rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän avulla pyritään vähentämään haitallisesta toiminnasta aiheutuneita kustannuksia. Haittaa aiheutuu rikoksen uhrien lisäksi muille ihmisille, esimerkiksi rikollinen teko vaikuttaa uhrin lisäksi muiden kokemaan turvallisuuden tunteeseen. Haittaa aiheutuu myös esimerkiksi markkinataloudelle ja kilpailulle, jos osa toimijoista toimii erilaisten ”pelisääntöjen” mukaan. Myöskään ainoastaan vahingonkorvausten avulla ei saada rikosentekijälle tuomittua riittäviä seuraamuksia hänen toiminnastaan. Tämän lisäksi tarvitaan rikoslakia. (Keinänen, 2004, s. 5.)

Vaikka, kuten Yhdysvalloissa on havaittavissa, kovat rangaistukset eivät yksistään vähennä rikollisuutta, rangaistustason nostaminen lisäksi todennäköisesti erityisesti talousrikosten kohdalla pelotevaikutusta. Tätä ajatusta voidaan perustella sillä, että talousrikosten tekemisessä hyötyjen ja haittojen punninta on koko ajan läsnä, ja siten haittojen lisäämisen vaikutus voi olla tehokkaampi kuin impulsiivisessa rikollisuudessa. Lisäksi talousrikolliset ovat usein koulutetumpia, vanhempia ja parempituloisia kuin muiden rikosten tekijät. Talousrikoksia ei pääsääntöisesti pystytäkään ennaltaehkäisemään esimerkiksi työttömyyttä vähentämällä, koska talousrikosten tekijät ovat usein työllisiä ja tosiaan keskimäärin parempituloisia.

Väitöskirjatutkimuksen tulosten mukaan talo-

usrikosprosessit ovat aivan liian pitkiä. Pitkä kesto syntyy pääosin kuitenkin käräjäoikeuden ulkopuolella ja muodostuu ajasta ennen vireille tuloa. Kun talousrikosprosessin pitkä kesto kohdistuu asian selvittelyyn ennen käräjäoikeuskäsittelyä sinänsä yksinkertaisissakin tapauksissa, liittyvät ongelmat muiden viranomaisten toimintaan ennen käräjäoikeutta. Huomiota tulisikin kiinnittää viranomaisten, kuten poliisin, verottajan, syyttäjien ja tuomioistuinten resursseihin, yhteistyöhön ja toimintaedellytyksiin.

Vuoden 2019 tilastoaineiston perusteella talousrikosprosessien keskimääräiset kestot (rikosilmoituksesta käräjäoikeuden tuomioon) ovat pidempiä kuin kaikkien rikosasioiden keskimääräinen kesto. Prosessit ovat pisimpiä velallisen rikoksissa ja kirjanpitorikoksissa.

Vuonna 2019 käräjäoikeuden käsittelyn keston (vireille tulosta ratkaisuun) keskiarvo oli noin kahdeksan kuukautta. Tarkasteltaessa asian käsittelyn kestoä rikoksen päättämispäivämäärästä vireille tuloon käräjäoikeudessa voidaan havaita, että kyseinen aikaväli on yleisesti ottaen talousrikoksissa pitkä: keskiarvo oli noin kolme vuotta. Keskimääräinen kokonaiskesto viimeisestä rikoksesta käräjäoikeuden ratkaisuun oli reilut kolme ja puoli vuotta, josta käräjäoikeuden käsittelyä edeltävä aika kattoi noin 80 prosenttia.

Kokonaiskesto vastaa esimerkiksi veropetosta ja/tai kirjanpitorikosta tai niiden törkeitä tekemuotoja koskevia kokonaiskestoja, koska niissä se oli keskimäärin reilut kolme vuotta. Mikäli aika rikoksesta tuomioon lasketaan rikoksen ensimmäisestä tekoajasta, oli keskimääräinen kesto veropetosta ja/tai kirjanpitorikosta koskevissa tuomioissa noin kuusi ja puoli vuotta ja törkeissä tekemuodoissa noin vuoden lievempiä rikoksia pidempi. Esimerkiksi tämä osoittaa hyvin sen, että talousrikoksia saatetaan tehdä pidemmän aikaa ennen kuin niistä jää kiinni.

LOPUKSI

Rangaistuksen tuomitsemista ja täytäntöönpanoa tarvitaan ylläpitämään ihmisten uskoa rangaistusjärjestelmän toimivuuteen. Kyse on myös rangaistuksen pelotevaikutuksesta. Rikoksentehtyjä punnitsee hyödyt ja haitat, eli hän arvioi rangaistusta ja kiinnijäämisriskiä suhteessa rikoksesta saatavissa olevaan hyötyyn. (Korkka-Knuts ym., 2020, s. 22.)

Jos kriminalisoinnit johtavat rankaisemiseen vain harvoin tai sattumanvaraisesti, menettää pelote- ja lainkuuliaisuusvaikutus tehoaan. Rangaistusuhan realisoitumisajan tulisi olla myös mahdollisimman lyhyt. Pitkä esitutkinta ja rikosprosessi luovat helposti mielikuvan, ettei rikoksia selvitetä tai niistä tuomita. (Korkka-Knuts ym., 2020, s. 23–24.)

Talousrikosprosessin pitkän keston osalta tulee ottaa huomioon lisäksi syyttömiksi lopulta todettavien henkilöiden oikeusturva, sillä mahdollisten henkilökohtaisten menetysten lisäksi rikosprosessilla voi olla merkittäviä vaikutuksia yrityksen liiketoiminnalle. Talousrikosten pitkä selvittämisprosessi ja lievät tuomiot eivät olekaan omiaan ennalta ehkäisemään talousrikoksia.

Talousrikosten tutkintaa tulisikin tehostaa, koska pitkät prosessit vaarantavat sekä rikosvastuun toteutumisen että syyttömien oikeusturvan. Talousrikosten ennaltaehkäisemistä ja selvittämistä ei helpota talousrikosten monipuolistuminen ja liittyminen usein toisiin talousrikoksiin, kun huomioidaan vielä verkkovälitteisen rikollisuuden kasvu. Lisäksi perinteiset järjestäytyneet rikollisryhmät ovat entistä enemmän siirtyneet talousrikoksiin. Talousrikosympäristössä tapahtuvien muutosten tuottamiin haasteisiin pitäisi pystyä vastaamaan, jotta talousrikoksista ei tule mahdollisuutta.

Talousrikollisuuden suuresta yhteiskunnallisesta merkityksestä huolimatta suomalainen aihetta koskeva tutkimus on ollut verrattain

vähäistä, eikä kattavaa yleiskuvaa rikosprosessiin päätyvistä asioista ja niiden piirteistä ole ollut saatavilla. Tämän tutkimuksen tärkeimpänä tavoitteena oli paikata tätä tietovajetta laajan tuomioistuin- ja tilastoaineiston perusteella.

KIRJALLISUUS

- Cliff, G. & Wall-Parker, A. (2017). *Statistical Analysis of White-Collar Crime*. Oxford Research Encyclopedias of Criminology and Criminal Justice. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190264079.013.267>.
- Hakamies, K. (2013). Taloustieteellisen tiedon merkityksestä rikoslain tulkinnassa. *Lakimies*, 2, s. 288–293.
- Keinänen, A. (2004). *Tuomioistuimien rangaistuskäytännön arviointia*. Edilex.
- Korkka-Knuts, H., Helenius, D. & Frände, D. (2020). Yleinen rikosoikeus. Edita Publishing Oy.
- Levi, M. & Lord, N. (2017). White-Collar and Corporate Crime. Teoksessa Liebling, A., Maruna, S. & McAra, L. (toim.). *The Oxford Handbook of Criminology*. 6th Ed. Oxford: Oxford University Press.
- Sutherland, E. H. (1940). White-Collar Criminality. *American Sociological Review*, 5(1), 1–12. <https://doi.org/10.2307/2083937>.
- Tolvanen, M. (2015). *Rikosoikeus ja rikollisuuden tutkimus*. Edilex, 11.
- Vero 2022. <https://www.vero.fi/harmaitalouksrikollisuus/>